

Sygn. akt II C 339/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 czerwca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach Wydział II Cywilny Ośrodek (...) w R.

w składzie:

Przewodniczący : Sędzia Sądu Okręgowego Elżbieta Kaziród

Protokolant: Iwona Mucha

po rozpoznaniu w dniu 3 czerwca 2015 r. wR.

sprawy z powództwa P. K. (K.)

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Zakładu Karnego w R.

o zapłatę

1) powództwo oddała;

2) przyznaje adwokatowi P. M. od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Gliwicach Ośrodka (...) w R. kwotę 317,75 zł (trzysta siedemnaście zł siedemdziesiąt pięć gr) w tym 41,40 zł (czterdzieści jeden zł czterdzieści gr) podatku od towarów i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Sygn. akt II C 339/12

UZASADNIENIE

Powód P. K. wniósł o:

- zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa - Dyrektora Zakładu Karnego w R. kwoty 100 000 zł, tytułem zadośćuczynienia za doznane krzywdy, w tym na cel społeczny kwoty 95 000 zł na rzecz (...) Oddziału Okręgowego Polskiego Czerwonego Krzyża w K. oraz 5 000 zł na rzecz powoda;

- zobowiązanie pozwanego do publikacji w ogólnopolskich gazetach: „Rzeczpospolita”, (...) i Gazeta (...) przeprosin o wskazanej w pozwie treści.

Powód ostatecznie sprecyzowanym powództwem wskazał na zastrzeżenia co warunków bytowych odbywania kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w R. w okresie od 29 lipca 2012 r. do października 2012 r. oraz od sierpnia 2014 r. do 23 października 2014 r.

Z treści wszystkich pism procesowych wynika, iż naruszenia te polegały na tym, iż:

1. Uniemożliwiano mu praktyki religijne w ZK w R.:

- uniemożliwienie słuchania radia i audycji religijnych;

- w lipcu 2012 r. uniemożliwiono wizytę wolontariusza Kościoła (...);

- w październiku uniemożliwiono wizytę księdza rzymsko-katolickiego i udzielenia posługi religijnej (spowiedź św., komunia św.);

- odmawiano wydania dewocjonałów religijnych oraz książek i prasy o tej tematyce.

2. Naruszano prawo do prywatności, intymności i godności poprzez dokonanie kontroli osobistej przez nakazanie rozebrania się do naga w celi monitorowanej

3. Niesłuszne zakwalifikowanie do kategorii osadzonych, o których mowa w art. 88 § 3 kkw, uniemożliwiało podjęcie zatrudnienia oraz nauki zawodu.

4. Warunki panujące w celach na Oddziale XI były niezgodne z obowiązującymi normami:

- niezabudowany kącik sanitarny;

- zły stan techniczny cel i braki w ich wyposażeniu;

- niewłaściwa wentylacja, ogrzewanie i oświetlenie;

- brak bieżącej ciepłej wody w celach.

5. Występowały niedociągnięcia w sferze kulturalno-oświatowej.

6. Podawane posiłki nie spełniały norm wagowych i kalorycznych.

7. Naruszano swobodę korespondencji powoda:

- nie wysyłano części korespondencji powoda kierowanej do różnych urzędów oraz niszczone korespondencję kierowaną do osadzonego.

Powód swoje roszczenie opiera o przepisy art. 24 kc w zw. z art. 417 kc i art. 448 kc.

Ustosunkowując się do pozwu strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

Pozwany wskazał, że w przedmiotowej sprawie nie można mówić, iż doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda. Na potwierdzenie tej tezy pozwany szczegółowo odniósł się do poszczególnych kwestii podnoszonych przez powoda, powołując się przy tym na liczną dokumentację, która została dołączona do odpowiedzi na pozew i kolejnych pism procesowych. Podkreślił, że zapewnił powodowi godziwe warunki bytowe i pełną realizację uprawnień przewidzianych w kodeksie karnym wykonawczym jak i wydanych na jego podstawie przepisów wykonawczych. Zdaniem pozwanego, przestrzega on wobec każdego osadzonego zasady humanitaryzmu i poszanowania godności ludzkiej i nigdy nie stosował wobec powoda, w trakcie pobytu, żadnych niedopuszczalnych form postępowania. Strona pozwana oświadczyła jednocześnie, iż warunków w jakich przebywał powód w Zakładzie Karnym w R. w żadnym razie nie można poczytywać za przejaw nieludzkiego, poniżającego traktowania na kanwie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 grudnia 1950 r. Pozwany podkreślił przy tym, iż oczywistym jest, że pozbawienie wolności niesie za sobą określoną dozę cierpień, ograniczeń i niedogodności. Jednakże, gdy te cierpienia i upokorzenia nie przekraczają nieuniknionego elementu cierpienia wpisanego w pozbawienie wolności, nie można przyjąć, aby doszło do jakichkolwiek naruszeń ze strony funkcjonariuszy służby więziennej.

Pozwany jednocześnie wskazuje, że uwzględnienie roszczeń powoda w tego typu sprawie byłoby niczym nieuzasadnionym faworyzowaniem jednej tylko grupy społecznej, gdyż nie są mu znane przypadki, by osoby przebywające w placówkach opiekuńczych, szpitalach, itp. które nigdy nie weszły w konflikt z prawem, z racji panujących w tych placówkach nie najlepszych warunków bytowych, masowo występowały w stosunku do Państwa,

z roszczeniami odszkodowawczymi. W jego ocenie naruszałoby to elementarne zasady współzycia społecznego określone w art. 5 kc oraz poczucie sprawiedliwości społecznej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód P. K. ma 36 lat, z zawodu pracownik techniczny w zakładzie obuwniczym. Powód do Zakładu Karnego w R. przybył z jednostki penitencjarnej w W. w dniu 14.03.2012 r. i przebywał w pozwanej jednostce do dnia 30.10.2012 r., kiedy to został przetransportowany do Aresztu Śledczego w B. w związku z koniecznością udziału w czynnościach procesowych przed Sądem Okręgowym w Bydgoszczy. Ponownie do Zakładu Karnego w R. przybył w dniu 29 lipca 2014 r., gdzie znajduje się do dnia dzisiejszego. P. K. nie świadczy żadnej pracy w jednostce penitencjarnej. Powód jest osadzony w Zakładzie Karnym w R. w związku z odbywaniem kary dożywotniego pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem Sądu Okręgowego w Krakowie dnia 10.01.2002 r. o sygn. akt III K 93/01 za przestępstwo z art. 148 § 2 pkt 2 kk.

Zakład Karny w R. jest zakładem typu zamkniętego i przeznaczony jest przede wszystkim dla recydywistów penitencjarnych. Budynki Zakładu Karnego w R. są obiektami wpisanymi do rejestru zabytków. Powód po przybyciu do Zakładu Karnego w R. został osadzony na Oddziale XI o zaostrowym rygorze. Było to spowodowane tym, iż został zakwalifikowany do kategorii osadzonych, o których mowa w art. 88 § 3 kkw, decyzją Komisji Penitencjarnej w Zakładzie Karnym w W. w dniu 4.02.2011 r. Podstawą zakwalifikowania do tej kategorii osadzonych był fakt dokonania przez powoda czynnej napaści w dniu 3.02.2011 r. na funkcjonariusza Zakładu Karnego w W.. Następnie w dniu 26.04.2012 r. Komisja Penitencjarna Zakładu Karnego w R. postanowiła przedłużyć okres zakwalifikowania osadzonego jako wymagającego osadzenia w wyznaczonym oddziale lub celi aresztu śledczego lub zakładu karnego typu zamkniętego, w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwa aresztu lub zakładu na okres 3 miesięcy. Komisja Penitencjarna w związku ze skargą powoda w dniu 17.05.2012 r. ponownie rozpoznała sprawę zakwalifikowania, jednakże mając na uwadze warunki osobiste powoda, stopień demoralizacji oraz wybitnie aroganckie zachowanie osadzonego w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności w jednostkach penitencjarnych, oraz prezentowanie liczne postawy roszczeniowe, a także naruszanie dobrego imienia funkcjonariuszy Służby Więziennej, Komisja Penitencjarna w Zakładzie Karnym w R. stwierdziła, iż nadal są aktualne przesłanki uzasadniające zakwalifikowanie skarżącego do kategorii osadzonych, o których mowa w art. 88 § 3 kkw.

W kolejnych miesiącach i latach poszczególne Komisje Penitencjarne Zakładów Karnych, w których przebywał powód, podtrzymywały decyzje o jego zakwalifikowaniu do osób wymagających osadzenia na oddziałach o zaostrowym rygorze – ostatnia decyzja z 7.10.2014 r. Podstawa podtrzymywania tych decyzji jest całokształt postępowania i zachowania powoda, który poprzez ograniczone możliwości kontroli negatywnych, agresywnych zachowań oraz wysoki poziom frustracji i agresji, stanowi zagrożenie dla osób, które mają z nim bezpośredni kontakt.

Z uwagi na powyższe, zgodnie z kodeksem karnym wykonawczym – art. 88b oraz 88c kkw, powód poddawany jest kontroli osobistej przy każdorazowym wyjściu i powrocie do celi oraz jego zachowanie podlega stałemu monitorowaniu w celach mieszkalnych wraz z częścią przeznaczoną do celów sanitarno-higienicznych, a monitorowany obraz lub dźwięk podlega utrwaleniu. Nagrania po 7 dniach są automatycznie kasowane, o ile nie zawierają jakiegoś zdarzenia, z którego robi się zapis w formie cyfrowej i dołącza do dokumentacji. Obraz jest cały czas monitorowany przez jednego funkcjonariusza.

Powód wielokrotnie był poddawany kontroli osobistej w celi lub w sali widzeń po widzeniu, przez dwóch funkcjonariuszy tej samej płci. Kontrola osobista wymaga, aby osadzony rozebrał się do naga. Jedne funkcjonariusz w rękawiczkach kontroluje szczegółowo odzież. Drugi funkcjonariusz każe wykonać przysiad i otworzyć usta. Nie dokonuje jakiegokolwiek penetracji ciała osadzonego, bo tego może dokonać jedynie pracownik medyczny np. lekarz. Powód często skarżył się na uciążliwość kontroli osobistej, opieszale wykonywał polecenia (np. długo się ubierał), odmawiał wyjścia z celi.

Powód został umieszczony w jednoosobowej celi i podczas całego pobytu w ZK w R. w takiej przebywał. Jest ona wyposażona w sprzęty kwaterunkowe przewidziane w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17

października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Na wyposażeniu celi znajduje się m.in. stół, szafki więzienne, taboret i łóżko. Ponadto powód, tak jak każdy z osadzonych, ma zapewnioną możliwość korzystania z miski plastikowej, zmiotki, szufelki i kosza na śmieci. Za utrzymanie czystości i porządku w celach oraz higieny osobistej odpowiedzialny jest sami osadzony. W tym celu na początku miesiąca do każdej celi wydawane są środki czystości oraz każdorazowo w przypadku zgłaszania potrzeb w tym zakresie. Do cel mieszkalnych doprowadzona jest natomiast zimna bieżąca woda, a osadzeni mają prawo do korzystania z grzałek oraz czajników elektrycznych do podgrzania wody. Dla utrzymania higieny osobistej osadzony otrzymuje stosowne środki, ma stały dostęp do sanitariatów, a dwa razy w tygodniu może skorzystać z kąpeli oraz wymiany bielizny pościelowej i odzieży.

W jednostce penitencjarnej pozwanego cele mieszkalne posiadają sprawną wentylację grawitacyjną wyposażoną w kratki, poprzez które odbywa się wymiana powietrza w celach. Drożność kanałów wentylacyjnych jest sprawdzana co najmniej raz w roku przez kominiarza. Ponadto zwiększenie cyrkulacji powietrza w celach można uzyskać poprzez otwieranie okien o każdej porze dnia i nocy.

Wszystkie cele w Zakładzie Karnym posiadają instalację c.o., a ilość żeberek grzejnikowych została określona dla każdego pomieszczenia indywidualnie przez projektanta instalacji. Temperatura grzejników regulowana jest automatycznie w zależności od temperatury zewnętrznej.

Cele mieszkalne oświetlane są naturalnym światłem padającym z okna. Ponadto w każdej celi jest oświetlenie jarzeniowe o mocy 2 x 40 W oraz oświetlenie żarowe do kontroli celi w porze nocnej, które jest zgodne z przyjętymi normami w tym zakresie. Za zgodą dyrektora osadzeni mogli też korzystać z własnych lampek stołowych np. do czytania. Ponadto w porze nocnej oświetlenie zewnętrzne jednostki skierowane jest na ściany pawilonów mieszkalnych co powoduje, że w celach mieszkalnych panuje półmrok umożliwiający rozpoznanie konturów przedmiotów i poruszanie się po celi.

Cele mieszkalne mają minimum 8 m² na celę. Z powierzchni tej wyłącza się powierzchnię kącika sanitarnego, jednakże powierzchnia minimum 3 m² na osadzonego jest wszędzie zachowana. Kąciki sanitarne usytuowane są wewnątrz cel mieszkalnych i mają powierzchnię 1,4 m x 0,9 m oraz zabudowane są nieprzeźroczystym materiałem do wysokości co najmniej 1,2 m (1,3 m), co zapewnia minimum intymności i wynika z obowiązujących przepisów, w tym z art. 110 § 3 kkw. W kąciku znajduje się muszla klozetowa i umywalka z bieżącą zimną wodą. Zabudowa tych kącików do pełnej wysokości nie jest możliwa ze względów architektonicznych, gdyż brak jest dodatkowych wolnych kanałów wentylacyjnych. Wynika to też z konieczności monitorowania więźniów i ma na celu zapobieganie próbom samobójczym i stosowaniu przemocy pomiędzy osadzonymi. Natomiast w celach jednoosobowych, w takich jak przebywa powód, nie ma konieczności zabudowy kącika sanitarnego, a nadto jest ona wykluczona przepisami szczególnymi – obowiązkowy stały monitoring.

Całe cele są remontowane w zależności od potrzeb, według ustalonego wcześniej harmonogramu, ewentualnie poza kolejnością w trybie pilnym, gdy stan celi tego wymaga.

Osadzeni spożywają posiłki w celach. Mają sztućce i naczynia. Posiłki wydawane skazanym w Zakładzie Karnym w R. są urozmaicone, spełniają wszelkie normy ilościowe, kaloryczne i jakościowe określone w obowiązujących przepisach. Służba żywnościowa prowadzi zbiorowe żywienie osadzonych korzystając z systemu HACPP, który zapewnia pełny monitoring jakości posiłków od przyjęcia towaru do magazynu aż do wydania gotowego posiłku do konsumpcji. Prowadzona jest ocena organoleptyczna, pomiar temperatury, kontrola zgodności z jadłospisem. Okresowe kontrole służby żywnościowej, prowadzone przez Urząd Powiatowego Inspektora Sanitarnego nie wykazały nieprawidłowości w zakresie żywienia osadzonych

Powód ma także zapewnioną darmową opiekę lekarską bez konieczności oczekiwania w kolejkach na odległe terminy wizyt w razie potrzeby konsultacji lub badań specjalistycznych w cywilnych ośrodkach medycznych, a także bezpłatny dostęp do lekarstw. Wszelkie wypadki związane z utratą zdrowia są natychmiast zgłaszane lekarzowi. W razie

braku lekarza lub w sytuacjach zagrożenia życia lub zdrowia pacjentów wzywane jest pogotowie ratunkowe. Lekarz podstawowej opieki zdrowotnej przyjmuje w oddziale XI dwa razy w miesiącu, przy czym wstępna konsultacja odbywa się na korytarzu z uwagi na specyfikę tego oddziału. Natomiast badanie właściwe przeprowadzane jest już w ambulatorium. W trakcie pobytu powód był wielokrotnie konsultowany przez lekarzy, w tym lekarzy specjalistów z różnych dziedzin, a w wypadkach uzasadnionych były mu przepisywane stosowne leki.

W trakcie pobytu w pozwanej jednostce penitencjarnej powód ma również zagwarantowane warunki do odpowiedniego spędzania czasu wolnego przez organizowanie zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych. Powód ma możliwość wyjścia na świetlicę, gdzie jest bieżnia, telewizor, uchwyt do ćwiczeń oraz prasa codzienna i gry planszowe. Osadzeni mają również możliwość korzystania z biblioteki, gdzie znajduje się ponad kilkanaście tysięcy woluminów. Powód dużo czytał. Ponadto zakładowy radiowęzeł nadaje codziennie komunikaty i transmisje radiowe od godz. 7.00 do 21.30, a w dzień poprzedzający dzień wolny od pracy do 22.00. Natomiast w niedziele i święta osadzeni mają możliwość wysłuchania mszy św. za pośrednictwem radiowęzła.

P. K. może na bieżąco kontaktować się z bliskimi, korzystając z widzeń oraz mając możliwość regularnego dzwonienia do nich. Ponadto w godzinach pracy administracji od 8.00 do 16.00, od poniedziałku do piątku, na oddziale obok dyżurki wychowawcy jest pomieszczenie, w którym dochodzi do spotkań religijnych. Powód regularnie korzystał z usług religijnych udzielanych przez Kapelana Służby Więziennej oraz przedstawicieli Kościoła (...). W okresie od lipca do października 2012 r. P. K. dziewięciokrotnie korzystał z możliwości kontaktu z powyższymi przedstawicielami.

Powód posiada broszury i książki, również w celi. Cały jego dobytek jest zewidencjonowany na karcie magazynowej. Jeżeli coś pobiera z magazynu, to potwierdza odbiór. Przed transportem również wszystkie rzeczy są spisane i spakowane.

Powód, ma zapewnione prawo do składania wniosków, skarg i prośb. Formalnie złożył wiele skarg zgłaszając m.in. panujące w Zakładzie Karnym w R. nieprawidłowości w zakresie: opieki medycznej, wyżywienia, postępowania wobec jego osoby przez funkcjonariuszy oraz administrację zakładu, zachowania tajemnicy korespondencji, wymierzanych mu kar dyscyplinarnych oraz zakwalifikowania do kategorii osadzonych, oznaczonych jako niebezpieczny. W związku z licznymi skargami powoda Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w K. przeprowadził kilka postępowań wyjaśniających uznając w każdym z przypadków zarzuty powoda za bezzasadne.

Dowód: zeznania powoda 00:06:18 protokół z dnia 16.10.2014 r. k. 250-250v; zeznania świadków: A. B. 00:01:45 protokół z dnia 22.05.2014 r. k. 206-207; notatka służbowa z dnia 30.07.2012 r. k. 68; kopia książki ruchu osadzonych k. 69-75; odpowiedzi Dyrektora ZK na prośby pozwanego k. 170-173; wydruk z programu NeoNET – przeglądarka decyzji komisji penitencjarnych k. 325; notatka służbowa z 24.11.2014 r. k. 326; orzeczenie psychologiczno-penitencjarne k. 327-341; notatka psychologiczna k. 342; notatki st. wychowawcy k. 343-344; opinia psychologiczna z 8.10.2014 r. k. 345; notatka służbowa k. 346; ocena okresowa z 6.10.2014 r. k. 347; wydruk z programu NeoNET – przeglądarka kar dyscyplinarnych powoda k. 348- 353; kopie wniosków o wymierzenie kar dyscyplinarnych k. 354-363; prośba powoda z dnia 4.08.2014 r. k. 364; kopia książki wysyłanej korespondencji urzędowej powoda k. 365-368; notatka służbowa kierownika działu kwatermistrzowskiego k. 369; protokół z okresowej kontroli przewodów kominowych k. 370; przykładowe tygodniowe plany zajęć kulturalno-oświatowych k. 371-372; akta (...) (poprzednia sygn.(...)) Sądu Okręgowego w Katowicach; akta(...) tut. Sądu; akta(...) tut. Sądu; akta (...)tut. Sądu; akta (...) Sądu Rejonowego wR.

Przy ocenie materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie Sąd kierował się zasadą swobodnej oceny dowodów wyrażoną w art. 233 § 1 kpc. Podejmując rozstrzygnięcie Sąd oparł się przede wszystkim na dowodach z dokumentów, którym dał wiarę w całości, albowiem zgodność ich treści z rzeczywistym stanem faktycznym nie została przez strony zakwestionowana w toku procesu a sporządzone zostały przez uprawnione podmioty w ramach obowiązków wynikających z charakteru ich działalności. Ponadto Sąd przypisał walor wiarygodności zeznaniom złożonym przez Mł. chor. A. B. pełniącego funkcję młodszego inspektora Działu Ochrony w pozwanej jednostce, które stanowiły istotne uzupełnienie treści przedstawionych w przedłożonych przez pozwanego dokumentach.

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny również na podstawie zeznań powoda, którym nie dał wiary tylko w pewnym zakresie, co zostało szczegółowo omówione w dalszej części uzasadnienia.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Podstawą prawną dochodzonego przez powoda zadośćuczynienia za złe, uciążliwe warunki pobytu w Zakładzie Karnym w R. jest art. 448 kc, zgodnie z którym w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia.

Przesłanki ochrony dóbr osobistych zostały sprecyzowane w art. 24 § 1 Kodeksu cywilnego, który wskazuje, że ten czyje dobro osobiste zostało naruszone bezprawnym działaniem może żądać zaniechania tego działania lub usunięcia jego skutków. Przy czym ustawodawca w artykule 24 kc wprowadził domniemanie bezprawności naruszenia dobra osobistego, które strona pozwana może obalić przez wykazanie, że jej działanie miało miejsce w warunkach obowiązującego porządku prawnego, stanowiło wykonywanie prawa podmiotowego, było za zgodą pokrzywdzonego, lub wynikało z potrzeby ochrony uzasadnionego interesu lub wartości nadrzędnych.

W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego zwracano uwagę, że Konstytucja oraz akty prawa międzynarodowego zawierają tożsame regulacje, ustanawiając zakaz tortur oraz niehumanitarnego i poniżającego traktowania jak również karania, a także deklarując humanitarne traktowanie każdej osoby pozbawionej wolności, m.in. w wyrokach z dnia 28 lutego 2007 r. (V CSK 431/06, OSNC 2008, nr 1, poz. 13) i z dnia 17 marca 2010 r. (II CSK 486/09, LEX nr 599534). Osoba pozbawiona wolności przez sam fakt uwięzienia nie traci podstawowych praw gwarantowanych przez Konstytucję i akty prawa międzynarodowego. Poszanowanie i ochrona jej godności jest obowiązkiem władzy publicznej, wypełniającej zadania represyjne państwa. Realizacja pozbawienia wolności wiąże się z ustaleniem poziomu, na którym warunki uwięzienia są „odpowiednie” i nie naruszają przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka.

Bezwzględnie wymagane jest, aby traktowanie człowieka pozbawionego wolności nie było poniżające i niehumanitarne, a ograniczenia i dolegliwości, które musi on znosić, nie przekraczały koniecznego rozmiaru wynikającego z zadań ochronnych i celu zastosowanego środka oraz nie przewyższały ciężaru nieuniknionego cierpienia, nieodłącznie związanego z samym faktem uwięzienia.

Ciężar dowodu, iż warunki w zakładzie karnym odpowiadały obowiązującym normom i nie doszło do naruszenia dóbr osobistych, spoczywa na pozwanym. Powoda obciąża w takiej sprawie tylko dowód odbywania kary pozbawienia wolności w określonych warunkach. Nie zwalnia to jednak powoda od obowiązku wykazania poniesienia niematerialnej krzywdy spowodowanej naruszeniem dóbr osobistych, a nadto przedstawienia dowodów wskazujących na zakres doznanej krzywdy.

W przedmiotowej sprawie trzeba mieć przede wszystkim na uwadze, że powód odbywa karę pozbawienia wolności, która spełnia funkcję represyjną jako odpłata za dokonane przestępstwo i dolegliwość dla skazanego (dyskomfort) stanowi jej istotę (tak też Sąd Apelacyjny w Katowicach, w wyroku z 7.05.2009 r., sygn. akt I Aca 247/09). Aby można było mówić o odczuwaniu dolegliwości przez skazanego, odbywanie kary musi być bardziej uciążliwe od sposobu życia osób pozostających na wolności. Odczuwanie niedogodności i dyskomfortu, nawet znacznych rozmiarów, w przypadku kary pozbawienia wolności nie ogranicza się jedynie do braku możliwości opuszczenia zakładu karnego. Odbywanie kary pozbawienia wolności nie stanowi bowiem pobytu w zakładzie o charakterze zbliżonym do pensjonatu lub sanatorium, tyle tylko że w warunkach pozbawienia wolności, lecz oznacza także obniżenie standardu życiowego. Zachowania pozwanego, polegające na stworzeniu warunków pobytu w zakładzie karnym, poniżej poziomu typowego dla życia na wolności, które powód odczuwa jako uciążliwe, nie są przez to bezprawne. Żądania zmierzające do podwyższenia warunków życia, tak aby odpowiadały one warunkom osób przebywających na wolności, a nawet które zapewniłyby powodowi poziom pobytu na poziomie pod pewnymi względami wyższym niż znaczna część

polskiego społeczeństwa (m.in. bezrobotni, emeryci, renciści, osoby przewlekle chore) są tym samym bezzasadne. O bezprawnym naruszeniu dóbr osobistych, w szczególności godności może być mowa dopiero, gdy dochodzi do poniżającego i nieludzkiego traktowania, sprzecznego z zasadą humanitaryzmu.

Do naruszenia godności ludzkiej może dojść w wypadku, gdy pozbawi się więźniów jakiegokolwiek intymności przy spełnianiu potrzeb fizjologicznych, gdy brak wyżywienia będzie powodował głód u więźniów, lub nie zapewni niezbędnych składników odżywczych, gdy przeludnienie osiągnie stan uniemożliwiający funkcjonowanie w celi, w szczególności gdy więźniowie zostaną zmuszeni do spania na przemian w jednym łóżku, gdy w celi nie będzie możliwości pozostawania w pozycji leżącej, gdy niewykonywanie obowiązków przez służbę zdrowia spowoduje permanentny stan chorobowy u osadzonego, gdy w celach będzie panowało zimno.

Sąd uznał, że z taką sytuacją nie mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

Postępowanie dowodowe wykazało co prawda, że w Zakładzie Karnym w R. panują surowe warunki, jednakże ocena czy nastąpiło naruszenie dobra, jakim jest godność osobista winna być dokonana przez pryzmat całokształtu okoliczności, w zgodzie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego. Dokonując oceny warunków pobytu powoda w zakładzie karnym nie można pominąć realiów występujących w Polsce, dotyczących czasami wręcz fatalnej sytuacji osób przebywających w szpitalach, domach opieki czy placówkach oświatowych, co wynika w głównej mierze z ich nie doinwestowania. Państwo Polskie nie jest na tyle zasobne finansowo, aby było w stanie zapewnić tym osobom, jak też skazanym, warunki bytowe odpowiadające poziomowi i standardom obowiązującym w zamożnych państwach Europy.

Z przedstawionych dokumentów, a częściowo także z zeznań powoda i słuchanych w sprawie świadków wynika, że pozwany zapewniał (i nadal zapewnia) powodowi warunki odbywania kary zgodne z obowiązującymi normami i których w żadnym razie nie można poczytywać za przejaw nieludzkiego, poniżającego traktowania.

Wskazać trzeba, iż cele w jednostce pozwanej w czasie osadzenia powoda były i są wystarczająco oświetlone i wyposażone zgodnie z obowiązującymi przepisami penitencjarnymi w niezbędny sprzęt kwaterekowy. Natomiast kąćki sanitarne, na które składa się muszla klozetowa i umywalka z bieżącą wodą z mocy przepisów kodeksu karnego wykonawczego (m.in. art. 88b oraz 88c kkw) są stale monitorowane ze względów bezpieczeństwa. W orzecznictwie powszechnie akceptowany jest pogląd, że ewentualne nie zabudowanie kąćków sanitarnych wynika z wymogów bezpieczeństwa więźniów (m.in. wyrok SA w Łodzi z dnia 13.05.2009 r., sygn. I ACa 234/09 oraz z dnia 5.08.2010 r., sygn. I ACa 508/10 - niepubl.).

Cele posiadają sprawną wentylację grawitacyjną. Zakład Karny w R. jest wyposażony w wentylację grawitacyjną, której zasada działania polega na tym, że ciepłe powietrze jako lżejsze jest unoszone do góry i choć w niektóre dni mogło się zdarzyć, iż ze względu na warunki atmosferyczne i różnicę ciśnień na zewnątrz i wewnątrz budynku, powietrze było wtłaczane do środka, ale zastosowanie wentylacji mechanicznej, stanowiłoby w istocie luksus, gdyż byłoby to lepsze rozwiązanie niż posiada większość budynków w Polsce. Brak jest również podstaw do przyjęcia, by przebywanie w źle wentylowanej celi, wiązało się z tak negatywnymi odczuciami psychicznymi powoda, by uzasadniały one przyznanie mu zadośćuczynienia finansowego, tym bardziej, że powód znał już warunki odbywania kary pozbawienia wolności na Oddziale o zaostrzonym rygorze, a jednak nie zmieniał swojej postawy i nadal stwarzał zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego, czym decydował się ponieść ryzyko dalszego przebywania na takich oddziałach. Ponadto każda cela posiada pełnowymiarowe, dające się otworzyć okno, którego uchylenie daje możliwość zwiększenia cyrkulacji powietrza i lepszą wentylację. Instalacja c.o. w Zakładzie Karnym została indywidualnie dostosowana do potrzeb każdej z cel, a grzejniki są regulowane automatycznie w zależności od temperatury panującej na zewnątrz.

Za utrzymanie higieny osobistej i czystości w celach odpowiadają osadzeni i otrzymują w tym celu stosowne środki, korzystają z kąpiei, sanitariatów oraz wymiany bielizny pościelowej i odzieży. Jako typowe zarzuty zmierzające tylko i wyłącznie do podniesienia poziomu standardu pobytu w więzieniu należy ocenić wysuwane pretensje dotyczące istnienia braków w sprzęcie kwaterekowym znajdującym się na wyposażeniu cel mieszkalnych, niewystarczającej ilości środków czystości wydawanych skazanym oraz braku ciepłej wody w celach. Jak wynika z dokumentacji powód regularnie otrzymywał podstawowe środki czystości w postaci mydła, pasty do zębów, papieru toaletowego

i mydła do golenia, a w przypadku stwierdzenia niedoboru miał on możliwość otrzymania, na pisemny wniosek, dodatkowych ilości środków czystości. Także ilość i jakość sprzętu kwaterekowego znajdującego się na wyposażeniu cel mieszkalnych jest odpowiednia i zgodna z normami, a brak wystarczającej ilości szafek, nie może stanowić wystarczającej podstawy do uznania, że nawet ewentualne niedobory takiego sprzętu prowadziły do naruszenia jego godności. Do cel mieszkalnych doprowadzona jest tylko zimna bieżąca woda, ale osadzeni mają prawo do korzystania z grzałek oraz czajników elektrycznych do podgrzania wody. Jeżeli sprzętu takiego nie posiadają, to gorącą wodę mogą otrzymać od osadzonych porządkowych. Ręczniki i pościel są prane w zewnętrznej pralni, a rzeczy osobiste każdy osadzony pierze we własnym zakresie.

Osadzeni w Zakładzie Karnym w R. mają możliwość dokonywania zakupów w kantynie, korzystania ze spacerniaka, biblioteki, udziału w programach edukacyjnych z zakresu ekologii, sportu, profilaktyki uzależnień, na terenie jednostki działa radiowęzeł, organizowane są koncerty, szereg różnego rodzaju konkursów, zawody sportowe. Więźniowie mają też zapewnioną bezpłatną pomoc medyczną oraz leki. I powód mógł z tego korzystać podczas pobytu w Zakładzie Karnym. Powyższe warunki odbywania kary trudno więc uznać za niehumanitarne i uwłaczające godności powoda, choć faktem oczywistym jest, że samo pozbawienie wolności, stanowi znaczną dolegliwość.

Powód, jak sam przyznał, miał możliwość wychodzenia na spacer każdego dnia oraz korzystania z biblioteki. Osadzony uczęszczał również na świetlicę w ramach zajęć kulturalno-oświatowych, chociaż sporadycznie. Powód mógł również korzystać w sposób nieskrępowany z posług religijnych. Posługi te udzielane były indywidualnie w oddziale mieszkalnym w pokoju wychowawcy lub pomieszczeniu do przesłuchań. Zatem powód miał bezpośredni kontakt z księdzem oraz wolontariuszem Kościoła (...). Prowadził nadto korespondencję z siostrami zakonnymi i z księżmi. Osadzony miał także możliwość wysłuchania mszy św. za pośrednictwem radiowęzła, która jest transmitowana w niedziele i święta o godz. 9.00.

W związku z tym nie podzielił Sąd zarzutu powoda, iż utrudniano mu możliwość realizacji rozwoju duchowego i takim utrudnieniem nie mogą być uznane zdarzenia odnośnie odmowy wydania powodowi z depozytu dewocjonaliów, czy też czasopism o charakterze religijnym. Funkcjonariusze działali w tym względzie w zgodzie z obowiązującymi przepisami, ponieważ powód przebywał na Oddziale o zaostrzonym rygorze i względem niego stosowano zaostrzone normy odnośnie szeroko pojętego bezpieczeństwa. Również znaczenie miało w tym przypadku to, że osadzeni w celach mieszkalnych nie mogą gromadzić nadmiernej ilości przedmiotów. Zdaniem Sądu nie sposób również uznać za naruszenie przez pozwanego dóbr osobistych powoda w sytuacji, gdy zeznał, że ostatecznie otrzymał żądane przedmioty oraz w zasadzie zawsze kiedy to było technicznie możliwe lub nie było sprzeczne z regulaminem, umożliwiano powodowi spotkania z osobami duchowymi. Również niezadowolenie z nieciekawego księgozbioru zgromadzonego w bibliotece nie uprawnia powoda do żądania zadośćuczynienia.

Ponadto wskazać należy, iż budynek Zakładu Karnego pochodzi z XIX wieku i budowany był dla innych standardów niż obowiązują obecnie, co powoduje z kolei, że istniejące w budynku ograniczenia natury architektonicznej nie zawsze pozwalają dostosować go w pełni do najnowszych rozwiązań jakie stosuje się we współczesnych obiektach budowlanych pomimo, iż jednostka penitencjarna przechodziła w ostatnim dziesięcioleciu szereg remontów. Nie bez znaczenia jest również fakt, iż powód ma w zasadzie lepsze warunki odbywania kary, niż wielu innych osadzonych, ponieważ odbywa ją w Zakładzie Karnym w R. w jednoosobowej celi.

Podczas przewodu sądowego nie zostało także stwierdzone, aby naruszono tajemnicę korespondencji kierowanej do powoda. Ustalono, że wydawaniem osadzonym korespondencji zajmują się uprawnieni funkcjonariusze pozwanej jednostki, którzy powierzone im obowiązki służbowe realizują we właściwy sposób i zgodnie z przepisami. Także niezapewnienie powodowi świadczenia pracy jest zgodne z obowiązującymi przepisami, tj. art. 121 § 1 kkw, który nie nakłada na Dyrektora jednostki obowiązku zapewnienia osadzonemu pracy.

Nie zasługuje również na uznanie twierdzenia powoda sugerujące, że pozwany ponosi odpowiedzialność za umieszczenie powoda na Oddziale o zaostrzonym rygorze. Nie sposób również pominąć tego, iż warunki osobiste powoda, stopień demoralizacji oraz aroganckie zachowanie w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności w

jednostkach penitencjarnych, w tym dopuszczenie się czynnych napaści na funkcjonariuszy, a także naruszenie ich dobrego imienia doprowadziło do zakwalifikowania powoda do kategorii osadzonych w warunkach wzmożonej ochrony. Tym samym powód niejako sam skazał się i nadal skazuje pod pewnym względem na trudniejsze warunki odbywania kary, niż dotyczy to osadzonych nie posiadających statusu „niebezpiecznych”. Wiąże się to m.in. z całodobowym monitoringiem oraz bardzo częstymi kontrolami osobistymi, które są wykonywane przez funkcjonariuszy pozwanego Zakładu Karnego zgodnie z obowiązującymi normami w tym zakresie.

Sąd oddalając powództwo miał też na uwadze, że jakkolwiek powód, miał prawo składać wnioski, skargi i prośby, to jednakże ich liczba - łącznie około 160 w okresie półrocznego pobytu w pozwanej jednostce w 2012 r., świadczy o wybitnie roszczeniowej postawie powoda. Przeprowadzone w sprawach skarg powoda postępowania wyjaśniające i zgromadzony w trakcie tych czynności materiał dowodowy nie potwierdził podnoszonych przez powoda zarzutów.

Ponadto jak wynika z treści zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego warunki panujące w Zakładzie Karnym w R. w żaden sposób nie wpłynęły ujemnie na stan zdrowia fizycznego lub psychicznego powoda. Powód jest zresztą młodym mężczyzną, mającym lepsze możliwości asymilacji niż osoby starsze, więc przebywanie w warunkach jednostki penitencjarnej nie mogło wywołać u niego piętna czy skazy na całe życie. Sąd nie dopatrywał się też żadnych działań świadczących o świadomej represji czy dyskryminacji wobec powoda ze strony administracji jednostki penitencjarnej.

Sąd oddalając powództwo miał też na uwadze, że istotą zadośćuczynienia za krzywdę doznaną na skutek kwalifikowanego działania innej osoby jest istnienie krzywdy i to w wymiarze zarówno obiektywnym (uznanym społecznie), jak i subiektywnym, a więc odczuwanym przez osobę pokrzywdzoną. Powód nie zdołał wykazać, poza twierdzeniami pozwu, że subiektywnie odczuwał krzywdę związaną z przebywaniem w celach nie zapewniających odpowiednich warunków odbywania kary pozbawienia wolności. Nigdy nie skarżył się w administracji zakładu karnego na te warunki i nie domagał się ich zmiany (skargi dotyczyły i to dopiero w ostatnim okresie czasu utrudnionego kontaktu z bliskimi, niestosownego zachowania funkcjonariusza, czy niewłaściwego sposobu leczenia). Z jego zachowania można było wnosić, że je akceptuje i nie odbiera jako subiektywnie odczuwaną krzywdę. Ponadto nie uczynił nic by swój byt poprawić.

Z orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego tej materii wynika jednoznacznie, iż „ocena, czy nastąpiło naruszenie dobra osobistego, jakim jest stan uczuć, godność osobista i nietykalność cielesna (art. 24 § 1 kc), nie może być dokonana według miary indywidualnej wrażliwości zainteresowanego (ocena subiektywna)” (wyrok SN z 11.03.1997 r., sygn. akt III CKN 33/97, OSNC 6-7/97, poz. 93). Należy więc przyjmować koncepcję obiektywną naruszenia dobra osobistego w kontekście całokształtu okoliczności sprawy. Kwestia zagrożenia lub naruszenia dóbr osobistych winna być ujmowana w płaszczyźnie faktycznej i prowadzić do ustalenia, czy dane zachowanie, biorąc pod uwagę przeciętne reakcje ludzkie, mogły obiektywnie stać się podstawą do negatywnych odczuć po stronie pokrzywdzonego. Abstrahuje się tym samym od subiektywnych odczuć osób nadwrażliwych oraz takich, które z różnych względów nie mają zdolności do reagowania emocjonalnego na określone zachowania innych podmiotów (por. wyrok SA w Poznaniu z 10.10.2005r., I ACa 353/05, LEX nr 175202).

Natomiast polaryzacja zarzutów podnoszonych przez powoda, które nie znajdują poparcia w ustalonym stanie faktycznym przemawia za uznaniem, że powód został zmotywowany do złożenia pozwu przez współwięźniów i kierując się jedynie chęcią uzyskania korzyści majątkowej powielił zarzuty, które już niejednokrotnie były przez tutejszy Sąd uznane za bezzasadne. Także wysokość żądanego przez powoda zadośćuczynienia w odniesieniu do intensywności rzekomego naruszenia dóbr ze strony pozwanego Zakładu Karnego wskazuje, iż powództwo miało charakter wyłącznie fiskalny.

Skoro więc osadzenie powoda w Zakładzie Karnym w R. było zgodne z prawem i miało na celu ochronę interesu społecznego i wartości nadrzędnych jakimi są izolacja przestępców od społeczeństwa i osiągnięcie celów probacji, odbywało się w godziwych warunkach i nie miało cech poniżającego i nieludzkiego traktowania powoda, to samo subiektywne, a nie obiektywne przekonanie powoda, że nastąpiło przy tym naruszenie jego dóbr osobistych, jest

bezpodstawne i nie może znaleźć ochrony prawnej przewidzianej w art. 23 i 24 kc, jak również być podstawą przyznania mu zadośćuczynienia przewidzianego w art. 448 kc.

Końcowo wskazać należy, że godne warunki osadzania skazanych w zakładach karnych to jedno z rozlicznych zadań Państwa i trudno na gruncie zasad współżycia społecznego (zasada sprawiedliwości społecznej) zaakceptować oczekiwanie powoda, że będzie realizowane jako priorytet Państwa i wyprzedzi jego działania w sferze chociażby zabezpieczenia socjalnego ludzi ubogich i nieporadnych życiowo, w zakresie służby zdrowia ratującej życie i wielu innych sferach życia społeczeństwa nie dotkniętych patologicznymi zachowaniami.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł w oparciu o art. 102 kpc, mając na uwadze przede wszystkim względy natury podmiotowej związane z sytuacją finansową i życiową powoda, które zadecydowały o wcześniejszym zwolnieniu go od kosztów sądowych w całości.